

HET HOUDEN EN KWEKEN VAN THAMNOPHISSEN, deel II.

Door: N.R. Reijst, Kasteel Erensteinstraat 29,
6222 VH Maastricht.

Inhoud: Het voedsel (vervolg) - De kweek - Het
grootbrengen van de jongen - Nabeschouwing
- Summary - Literatuur.

HET VOEDSEL (VERVOLG)

Kleine prooidieren, zoals kleine visjes en kikkerlarven, kunnen we in het waterbassin loslaten. Bij de jacht hierop krijgen de slangen wat extra beweging. Hoewel anderen (Cijssouw, 1965) andere ervaringen daarmee hebben, zou ik willen aanraden bij het voeren met grotere prooidieren toezicht te houden, vooral wanneer Uw slangenbestand bestaat

Fig. 1.

Foto: J. Cijssouw.

uit dieren van verschillende grootte. Waar het toehappen van de ene slang ook de ander tot actie brengt, komt het bij mij vaak voor, dat twee of meer dieren dezelfde prooi aangrijpen. Tot nu toe heb ik hierbij geen dodelijke ongelukken meegemaakt, maar het lijkt me goed mogelijk dat hierbij één der dieren in het gedrang komt, zodat beschadiging van de kop het gevolg is. Bovendien is het dan bijna altijd het kleinste exemplaar, dat tenslotte de prooi moet loslaten, terwijl wij deze juist voor hem of haar bestemd hadden. Voer daarom de slangen uit de hand of met de pincet (zie fig. 2 en 3) en houd de andere naderende slangen snel een andere prooi voor. Dit blijkt vaak gemakkelijker gezegd dan gedaan, en ik houd daarom voor noodgevallen een scherpe schaar gereed, om, wanneer toch nog twee dieren dezelfde prooi te pakken hebben, deze tussen de twee elkaar naderende koppen

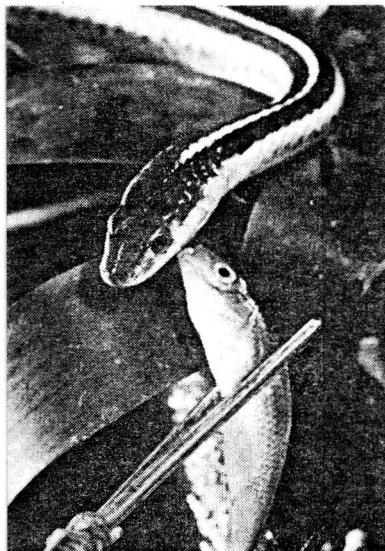

Fig. 2-3.
Foto's: Dr. K. Backer.

door te knippen. Dit is wel een erg onprettig karweitje bij het voederen met levende prooi.

Wanneer wij niet altijd over levende vissen of kikkers (wet B.I.D.) kunnen beschikken, kunnen we ook dode (mits verse) vis geven. In de tijd dat we gemakkelijk aan zoetwatervis kunnen komen, kunnen we deze invriezen en bewaren. Prima voer vormen de aasvisjes, die door snoekvissers worden gebruikt, zoals voorns, alvertjes en grondeltjes. Met baars moeten we oppassen: alleen kleine exemplaren voeren en toezien dat deze bij de kop worden beetgepakt. Stekelbaarsjes zijn ongeschikt.

Maar het menu is hiermee nog niet uitgeput. Hebben we onze slangen er aan gewend van pincet of voederstok (zie fig. 2) te eten, dan kunnen we in noodgeval ook zeevis (maar wel koken!) voederen. Verse sprout en andere zeevis zijn vaak gedurende de winter verkrijgbaar en worden goed genomen. Repen kabeljauw of schelvis worden eveneens gaarne gegeten. Vis uit de koelkast wordt tevoren natuurlijk ontdood en op kamertemperatuur gebracht. Ook repen vlees, bijvoorbeeld runderhart, worden graag genomen. Om ze hieraan te wennen kunnen we er wat vislucht aan geven, door het met een stuk vis in een bakje water te weken alvorens het de dieren voor te houden.

Houd U het echter zoveel mogelijk bij het natuurlijke voedsel van kikkers en zoetwatervis en geef het overige hier genoemde voedsel slechts in die gevallen, dat U werkelijk niets beters kunt bemachtigen.

Verschillende *thamnophis*soorten (echter niet alle) eten ook graag regenwormen. Bij mijn *Thamnophis sirtalis parietalis* zijn wormen altijd welkom, de *Thamnophis sauritus proximus* wil er echter niet aan.

Zoals U ziet is er keuze genoeg; we zijn praktisch altijd in de gelegenheid om de hongerige magen van onze dieren te vullen.

DE KWEEK

Een eerste vereiste voor een geslaagde kweek is dat de dieren, vooral ook in de groeiperiode, flink en regelmatig gevoerd zijn, waardoor we beschikken over goed uitgegroeide en in prima conditie verkerende exemplaren.

Mijn slangen, ook die uit noordelijker streken, laat ik nooit in winterslaap gaan. De vrouwtjes van *Thamnophis sirtalis parietalis* waren mede hierdoor in elf maanden tijd uitgegroeid tot formidabele slangen van 110 cm lengte, bij een gewicht van ca. 300 g. Het mannetje is veel kleiner: 75 cm lang en 110 g zwaar. Op deze leeftijd werd de eerste paring waargenomen. Zeven maanden later werd een nest van 21 jongen geworpen. Eén van de daaropvolgende worpen was groter, zeker 25 stuks, zodat we mogen aannemen, dat een worp tussen de 20 en 30 jongen kan bedragen.

HET GROOTBRENGEN VAN DE JONGEN

De jongen kunnen we het beste eerst in een ander en kleiner terrarium onderbrengen, waarin we een ondiep schaalpje als waterbak plaatsen. In de eerste plaats is dit noodzakelijk om de eventueel bij de grote slangen gehouden hagedissen niet de kans te geven de jonge slangen op te peuzelen. Zelfs een *Tarentola mauritanica* (europese muurgekko) ziet kans zo'n klein slangetje te verorberen. Ten tweede kunnen we in een kleine bak de jongen beter overzien en zorgen dat ze alle aan hun trekken komen.

De slangetjes zijn aanvankelijk schuw en schrikachtig, en het vergt veel geduld om ze aan het eten te krijgen. Worden de slangetjes geboren in de tijd dat er al flinke kikkerlarven te vangen zijn, of beter nog, als er heel jonge kikkertjes zijn, dan is het voedselprobleem niet zo groot. Maar buiten deze tijd moeten we onze toevlucht ne-

men tot reepjes vis en eventueel regenwormen. Zijn de diertjes eenmaal gewend om van de pincet te eten, dan komen we al gauw handen te kort om allen zo snel mogelijk een hap toe te stoppen en vaak zullen we dan weer met de schaar twee rivalen moeten scheiden. Het beste zijn niet te lange reepjes vis en stukjes regenworm te voederen. In het begin zijn de jongen 13 tot 17 cm lang en nog geen halve cm dik. Na twee tot drie maanden zijn ze ongeveer 40 cm lang, en kunnen ze bij de ouderdieren worden terugzetzet.

De jonge slangen, vooral de wormetende, kunnen we niet samen houden met hazelwormen. Uit voedselnijd werd bij mij een jong doodgebeten en een ander gewond. Ook het samenhouden van de jonge slangen met hagedissen is om deze reden niet aan te raden. Grotere slangen kunnen we wel met hagedissen samenhouden. Bij mijn slangen houd ik met succes geko's en anolisoorten, zonder dat dit bij mij ooit tot verliezen leidde. De hagedissen wennen zeer snel aan de slangen. Uitzonderingen hierop kan men echter wel verwachten, hoewel ik ze in de jaren dat ik deze soorten slangen houd, nog niet heb meegemaakt.

NABESCHOUWING

Het is inmiddels al weer meer dan vijftien jaar geleden, dat ik deze successen met thamnophissen behaalde (Reijst, 1965). Sindsdien is er heel wat veranderd en heb ik een moderner - en meer esthetisch - terrarium aangeschaft, maar de grote successen met de kweek bleven daarna wel uit!

Wat zou daarvan de reden kunnen zijn?

De temperatuur en de verlichting zijn nagenoeg hetzelfde gebleven en het nieuwe terrarium staat in dezelfde ruimte. Aan het voer kan het ook niet liggen, dat was zeker de eerste tijd hetzelfde en pas na 1973 (de invoering van de wet B.I.D.) ver-

viel het voeren met de enkele kikkers, die de slangen voordien kregen. Het meestgegeven voedsel, visjes, bleef ongewijzigd. Dit bestond voornamelijk uit voornachtigen, grondels e.d., zoals deze ook vaak in hengelsportzaken verkrijgbaar zijn als aas voor snoekvissers. Hoofdzaak voor een goede conditie van onze slangen is, dat men steeds over voldoende visjes kan beschikken. Men kan daartoe ook met snoekvissers een afspraak maken de overgebleven, meestal dode snoekvisjes te bewaren. Het voederen met dode, mits nog verse visjes geeft meestal geen problemen en na korte tijd eten ze uit de hand. Wel even oppassen, want ze proberen dan ook snel je vingers naar binnen te werken en de naaldscherpe tandjes laten je niet zo gemakkelijk weer los. Het gebruik van een flinke pincet of van een voederstokje is wel aan te raden. De wijze waarop het oude terrarium verwarmd werd verschilde wel van die van het nieuwe terrarium, en ik vraag me dan ook af, of de oude manier van verwarmen misschien de voornaamste, zoniet de enige reden was van het kweeksucces. In plaats van de kabelverwarming in het nieuwe terrarium, gebruikte ik daarin een zogenaamde "Tofohr-oven" (zie fig. 4).

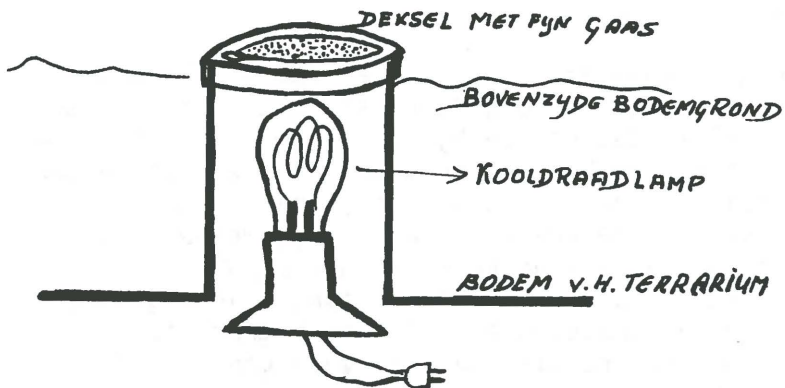

Fig. 4. Tofohr-oven.

Dit is een al wel bijna antieke manier van verwarmen en staat o.a. beschreven in Klingelhöffers "Terrarienkunde", deel 1, p. 20. In het midden van de bodembak van het terrarium was namelijk een gat uitgespaard van ongeveer 15 cm doorsnede. Hierop was een metalen cylinder gelast, waarvan de bovenrand ongeveer 2 cm boven de bodemgrond uitstak. Deze "bus" werd aan de bovenzijde weer afgesloten met een stevige deksel van zeer fijn roestvrij gaas. In deze bus brandde dag en nacht een kooldraadlamp van 60 of 75 Watt.

De door de lamp verwarmde lucht kon dus door het gazen deksel in het terrarium opstijgen en dit aan de bovenzijde als "afgewerkte" lucht weer verlaten. Hiermee was verwarming en doorluchting ideaal geregeld. De bovenzijde van de cylinder werd met stronken gemaskeerd en de slangen lagen graag, vooral na het eten, op deze stronken hun voedsel te verteren. De vertering van de maaltijden vormde geen enkel probleem en gaf later bij de moderne kabelverwarming wel eens moeilijkheden.

Alle vernieuwingen zijn blijkbaar niet altijd verbeteringen. Een bewijs is het natuurlijk niet, maar het verschil in kweekresultaten is wel frappant. Ik kweekte destijds zulke aantallen *Thamnophis sirtalis parietalis* en *Thamnophis sauritus proximus*, dat ik ze aan de straatstenen niet meer kwijt kon.

SUMMARY

The keeping and breeding of *Thamnophis*.

The author describes his experiences with the keeping and breeding of *Thamnophis sirtalis parietalis* from Canada and *Thamnophis sauritus proximus* from the U.S.A. Reproduction results decreased considerably after replacing the "Tofohr-ofen" (see fig. 4) by an electric heating cable.

LITERATUUR

Cijsouw, J., 1965. *Thamnophis sauritus proximus*.
Lacerta, Vol. 23 (5): 35.

Reijst, N.R., 1965. Kweekresultaten van
Thamnophis sirtalis parietalis. Lacerta,
Vol. 23 (9): 70-71.

Seufer, Hermann, 1979. *Thamnophis proximus* ssp.
im terrarium. Herpetofauna (Ludwigsburg),
Vol. 1 (2): 28-32.

Noot van de redactie: De oorzaak van de gesigna-
leerde problemen is volgens ons uitsluitend het
gemis aan één goede warme plek in het nieuwe
terrarium. Ventilatie is ons inziens van onderge-
schikt belang voor *Thamnophis*.